

SOC106 METODOLOGIE SOCIÁLNÍCH VĚD

III. povinný úkol na téma

**PROJEKT KVANTITATIVNÍHO EMPIRICKÉHO VÝZKUMU
NA ZVOLENÉ TÉMA
KORUPCE**

Zadal: Igor Nosál

v Brně dne 17.5.2005

Vypracoval tým: Martin Arleth,
Barbora Postránecká,
Jana Vintrová

cca 5 500 znaků

TÉMA: KORUPCE

VYMEZENÍ PŘEMĚTU A CÍLE VÝZKUMU: Cílem výzkumu je přispět k osvětlení korupčních mechanismů a faktorů, které korupci způsobují. Jejich pochopením bude možné pokusit se je odstranit (nebo přinejmenším alespoň zmírnit jejich vliv), což je úkol pro vlády v konkrétních postkomunistických zemích.

IDENTIFIKACE VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU: Výskyt korupčního jednání ve společnosti je svázán s existencí konkrétních faktorů.

Výzkumný problém bude zpracován na základě vztahu indexu vnímání korupce (CPI) a výskytu určitých faktorů ve společnosti.

KONTEXT VÝZKUMU: Fenomén korupce se vyskytuje již od prvopočátku vzniku prvních států. I přes veškeré snahy jej vymístit přetrvává do dnešních dní. Přestože přesná definice korupce je velmi obtížná, obecně lze říci, že jakožto neregulovaná zjištná interakce mezi soukromým aktérem a reprezentantem veřejné sféry, je přítomná snad ve všech formách současného státního zřízení. Její zhoubné vlivy na funkčnost různých sfér společenského života jsou dostatečně známé. Výzkum faktorů spojených s přítomností korupce ve společnosti jistě pomůže k lepšímu pochopení tohoto společensky deviantního chování.

ZÁKLADNÍ VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaké jsou nejdůležitější faktory, přispívající k rozšíření korupčního jednání?

ODVOZENÁ VÝZKUMNÁ OTÁZKA: Jaká je četnost těchto faktorů v transformujících se zemích, oproti zemím se stabilními, volně-tržními ekonomikami?

OPERACIONALIZACE:

Faktory ovlivňující korupci rozdělíme do 4 základních **dimenzí**:

1. Politické prostředí (polit. strany, režim...)
2. Ekonomické prostředí (podnikatelská sféra, obchod...)
3. Kultura společnosti (morálka, etické normy...)
4. Byrokracie (vyřizování dokladů na úřadech, soudnictví...)

a ke každému z nich nabízíme **indikátory**:

1. - pokles či vrůst počtu členů v konkrétních polit. stranách

- míra identifikace občana s konkrétní politickou stranou
- tvorba frakcí v politických stranách
- výskyt "kartelových " politických stran
- podíl straníků ve veřejné správě či byrokracii
- 2. - míra zdanění
 - rovné podmínky soutěže
- 3. - míra tolerance občanů ke korupci (uplatitelnost, lhostejnost, schopnost a ochota korumpovat....)
- 4. - neefektivnost
 - korumpovatelnost zaměstnanců státní správy
 - nedostatečná legislativa

Toto ovšem nejsou ještě indikátory, pod mnohými z nich je velmi těžké si představit co by je mohlo indikovat a nalézt opravdu dobré indikátory pro všechny tyto dimenze je pořádný kus práce. Indikátor je to, co budete měřit. Jak budete měřit efektivnost nebo nedostatečnost legislativy? Určitě to jde, ale určitě to není jednoduché a vy to tady nemáte. Operacionalizace třetí dimenze (a částečně i čtvrté) je chybná, protože ji operacionalizujete stejně jako nezávisle proměnnou, jako korupci samu.

Index vnímání korupce (CP index) je průměrnou hodnotou naměřenou v různých státech. Je měřen každoročně. Tabulky s konkrétními hodnotami CPi lze vyhledat například na webových stránkách organizace Transparency International.

Vykazuje, jak korupci vnímají obyvatelé určitého státu. Zda-li se za 1. domnívají, že u nich korupce takřka neexistuje, nevnímají ji (může značit i vysokou toleranci korupčních mechanismů) nebo ji vnímají jako častý jev.

Indikátorem v tomto případě bude konkrétní číselná hodnota pro jednotlivé státy.

STRATEGIE VÝZKUMU: Jedná se o výzkum kvantitativní.

POUŽITÁ TECHNIKA SBĚRU DAT: K výzkumu budou použity anonymní dotazníky. Není špatné trochu upřesnit jaký typ otázek v nich bude (i otevřené). Také je třeba uvést i techniku analýzy dat, stačí stručně.

ZKOUMANÁ POPULACE: Zkoumat budeme celkově 10 000 osob, a to : 5 000 z pěti náhodně vybraných postkomunistických zemí (vždy 1 000 osob z určité země) + 5 000 osob z pěti náhodně vybraných zemí západního světa (-//-).

Průzkum bude probíhat v terénu, výběr osob bude nahodilý. Doporučujeme data sbírat na místě, které navštěvují všechny sociální vrstvy společnosti (jako vhodný příklad navrhuje třeba magistrát) .

To je závažná chyba, pokud chcete ty země srovnávat, tak nemůžete provádět nahodilý výběr (např. z lidí, kteří přicházejí na magistrát nebo na jedno pivo do největší pivnice v zemi), který by vás vedl k nereprezentativnímu výběrovému souboru, ale musíte zvolit techniku výběru pro reprezentativní soubor, například náhodný výběr.

Je zde ale ještě jeden závažný problém: Na co se těch lidí vlastně chcete v dotazníku ptát? Ptát se jich na jejich postoje ke korupci je asi zbytečné, protože máte už předem zjištěné hodnoty CP indexu. Tedy nezbyvá než zjišťovat hodnoty pro ty faktory ovlivňující korupci, k tomu je ale napřed musíte operacionalizovat. Už teď je zřejmé, že jen menší část z nich se bude zjišťovat nějakým dotazníkem v nějaké speciální populaci, ale mnohé si budou vyžadovat jiné výzkumné strategie.

Shrnutí:

Formálně je úroveň vaší práce velmi dobrá, chybí jen časový harmonogram a technika analýzy dat. Nemáte úplně jasno v problematice získávání výběrového souboru. Zcela fatální však pro vás je nedostatečná operacionalizace možných faktorů, které ovlivňují korupční jednání a neadekvátní výzkumná strategie pro jejich měření.

Získáváte 3 body z možných 15 za dobrý výchozí nápad a reprezentativní úpravu.

S pozdravem Kamil Mareš.

ZVEŘEJNĚNÍ VÝLEDKŮ VÝZKUMU: Budou-li výsledky dostatečně relevantní a validní, doporučujeme uveřejnění v Sociologickém časopise, popřípadě v časopise Respekt, který se problematikou korupce velice často zabývá.

LITERATURA K TÉMATU:

Knihy:

Frič, P. a kol. 1999. *Korupce na český způsob*. Praha. Gplus G.

Chmelík J. a kol. 2003. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha. Linde Praha

Rose-Ackerman, S. 1998. *Corruption and Government; Causes, Consequences, and Reform*. Cambridge. University Press.

Porta, D., Vannucci, A. 1999. *Corrupt Exchanges; Actors, Resources, and Mechanisms of Political Corruption*. New York. Aldine de Gruyter

Miller, W.L., Grodeland, A.B., Koshechkina, T.Y.2001. *A culture of Corruption? : Coping with Government in Post-communist Europe*. Budapest. CEU Press

Sborníky:

Heidenheimer, A. J., Johnston, M., Le Vine., V. T. (eds.) *Political Corruption: A Handbook*. New Brunswick/Oxford, Transaction Publishers. s. 3 - 13 (10)

Williams, R. (ed.) *Party Finance and Political Corruption*. London. Macmillan Press. s. 37 - 61

Los, M. (ed.) *The Second Economy in Marxist States*. New York. St. Martin's Press. s. 27-47 (20)

Články:

Němeček, T. 2000, 4.-10. 12. „Tajemství trezorů IPB“. *Týdeník Respekt*: s. 11-13

Spurný, J., Šabery, E. 2000, 11-17. 6. „Zlaté roky korupce“. *Týdeník Respekt*: s. 7-9

Macháček, J. 1997, 10-16. 3. „První velké ryby za mřížemi“, *Týdeník Respekt*: s. 9-11.

Odborné časopisy:

Alemann, U. 2000. „Strany a peníze, aneb: Jsou všichni politici úplatní?“ *Politologický časopis* č. 2: s. 169-177

Frič, P. 2001. „Korupce – deviantní chování, nebo sociální dezorganizace?“ *Sociologický časopis* č. 1: s. 65-72

Způsob zápisu byl proveden podle vzoru v „Sociologickém časopise“ - včetně odlišného stylu zápisu pro knihy a časopisy.